

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ   **È È**   **κατά ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ. 54617/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 Μαΐου 2011

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
DE LA RÉPUBLIQUE HELLENIQUE, ATHÈNES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION
SERVICE, ATHENS

Στην υπόθεση Έ Έ κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Anatoly Kovler, *πρόεδρος,*

Γεώργιο Νικολάου,

Mirjana Lazarova Trajkovska, *δικαστές,*

και τον André Wampach, *αναπληρωτή γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 12 Απριλίου 2011,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 54617/09) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από μία υπήκοο του Κράτους αυτού, την κυρία Έ Έ (« η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 23 Σεπτεμβρίου 2009 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται από τον κύριο Β. Χειρδάρη, δικηγόρο του συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Γ. Παπαδάκη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Μ. Γερμάνη, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 7 Μαΐου 2010, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Κατ'εφαρμογή του Πρωτοκόλλου αριθ.14, η προσφυγή ανατέθηκε σε μία Επιτροπή.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Η προσφεύγουσα έχει γεννηθεί το 1956 και κατοικεί στην Αθήνα.

5. Στις 16 Νοεμβρίου 2000, ασκήθηκε σε βάρος της ποινική δίωξη για υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης και παραπέμφθηκε σε δίκη ενώπιον του Πλημμελειοδικείου Κερκύρας.

6. Η συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου αναβλήθηκε τέσσερις φορές. Την πρώτη φορά λόγω κωλύματος της πολιτικής αγωγής και τις άλλες τρεις λόγω υπέρβασης του ωραρίου της γραμματείας. Στις 27 Ιουλίου 2005, το δικαστήριο κήρυξε την προσφεύγουσα ένοχη και την καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης τριών μηνών με αναστολή (απόφαση αριθ. 4696/2005). Την ίδια ημέρα, η προσφεύγουσα άσκησε έφεση.

7. Στις 6 Ιουλίου 2006, κατά τη συζήτηση ενώπιον του Εφετείου Κερκύρας, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε την εγκυρότητα του κλητήριου θεσπίσματος υποστηρίζοντας ότι αυτό ήταν αόριστο. Το δικαστήριο απέρριψε την ένσταση ως αβάσιμη και αθώωσε την προσφεύγουσα (απόφαση αριθ. 1309/2006).

8. Στις 17 Νοεμβρίου 2006, ο Εισαγγελέας Εφετών Κερκύρας άσκησε αίτηση αναίρεσης.

9. Στις 15 Μαρτίου 2007, ο Άρειος Πάγος αναίρεσε την προσβληθείσα απόφαση λόγω έλλειψης αιτιολογίας και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Εφετείου Κερκύρας συνεδριάζοντας με διαφορετική σύνθεση (απόφαση αριθ. 562/2007).

10. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 4 Μαΐου 2007. Η προσφεύγουσα προέβαλε εκ νέου την ακυρότητα του κλητήριου θεσπίσματος. Το εφετείο έκρινε ότι η κλήση περιείχε όλα τα αναγκαία στοιχεία, σύμφωνα προς το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, και απέρριψε την ένσταση ως αβάσιμη. Εν

συνεχεία, κήρυξε την προσφεύγουσα ένοχη και την καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης τριάντα ημερών με αναστολή (απόφαση αριθ. 741/2007).

11. Στις 11 Ιουνίου 2007, η προσφεύγουσα άσκησε αίτηση αναίρεσης. Στις 8 Απριλίου 2009, κατέθεσε συμπληρωματικό υπόμνημα. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 28 Απριλίου 2009, αφού αναβλήθηκε μία φορά κατόπιν αιτήματος της προσφεύγουσας.

12. Στις 14 Ιουλίου 2009, ο Άρειος Πάγος, με μία εκτενώς αιτιολογημένη απόφαση, απέρριψε την αίτηση. Σε ό,τι αφορά την εγκυρότητα του κλητήριου θεσπίσματος, έκρινε ότι η ένσταση περί ακυρότητας έπρεπε να έχει προβληθεί εγγράφως από την προσφεύγουσα, στις παρατηρήσεις της, και όχι προφορικά στη συζήτηση ενώπιον του εφετείου (απόφαση αριθ. 1657/2009). Από τον φάκελο δεν προκύπτει η ημερομηνία κατά την οποία η εν λόγω απόφαση καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

13. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό (...) δικαστηρίου το οποίο θα αποφασίση (...) επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως (...)»

14. Η Κυβέρνηση αντικρούει αυτή τη θέση.

15. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 16 Νοεμβρίου 2000, με την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος της προσφεύγουσας, και περατώθηκε στις 14 Ιουλίου 2009, με την απόφαση αριθ. 1657/2009 του Άρειου Πάγου. Διήρκεσε επομένως οκτώ έτη και οκτώ μήνες περίπου, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας, εκ των οποίων, τέσσερα έτη και οκτώ μήνες περίπου σε πρώτο βαθμό.

A. Επί του παραδεκτού

16. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Pélissier et Sassi κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25444/94, § 67, CEDH 1999-II).

18. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Pélissier et Sassi*).

19. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα σε ό,τι

αφορά ιδίως τη διάρκεια της διαδικασίας σε πρώτο βαθμό κατά την οποία η συζήτηση αναβλήθηκε τρεις φορές λόγω υπέρβασης του ωραρίου της γραμματείας. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

**II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13
ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ**

20. Η προσφεύγουσα παραπονεείται ομοίως για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο να μπορεί κάποιος να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης.

21. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αιτίαση αυτή συνδέεται με την πιο πάνω εξετασθείσα και πρέπει επομένως να κηρυχθεί και αυτή παραδεκτή.

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

23. Επιπλέον, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρει στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να προβάλουν τις αιτιάσεις τους κατά της διάρκειας μιας διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδας*, no. 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003, *Τσουκαλάς κατά Ελλάδας*, no. 12286/08, §§ 37-43, 22

Ιουλίου 2010). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να απομακρυνθεί από τη νομολογία αυτή.

24. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στην προσφεύγουσα να επιτύχει την κύρωση του δικαιώματός της να δικαστεί η υπόθεσή της μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

25. Επικαλούμενη το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, η προσφεύγουσα παραπονείται ότι η απόρριψη της ένστασης σχετικά με την εγκυρότητα του κλητήριου θεσπίσματος από τον Άρειο Πάγο ήταν αυθαίρετη και ανεπαρκώς αιτιολογημένη. Κατηγορεί ειδικότερα τον Άρειο Πάγο ότι απέρριψε τον λόγο σχετικά με την ακυρότητα του κλητήριου θεσπίσματος στηριζόμενος σε έναν όρο δημιουργηθέντα από τη νομολογία αλλά μη προβλεπόμενο στο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο.

26. Επικαλούμενη το άρθρο 6 § 2 της Σύμβασης, παραπονείται επίσης για παραβίαση της αρχής του τεκμηρίου της αθωότητας. Υποστηρίζει ότι ο Άρειος Πάγος έπρεπε να έχει θέσει αυτεπάγγελτα τέλος στην ποινική δίωξη λόγω παραγραφής και ως εκ τούτου να κηρύξει την αθωότητά της αντί να επικυρώσει την ενοχή της.

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης, αποστολή του είναι να διασφαλίζει την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση για τα συμβαλλόμενα μέρη. Ειδικότερα, δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα που φέρονται να έχουν διαπραχθεί από ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να προσβάλουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προστατεύονται από την Σύμβαση (βλέπε, ιδίως, *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Επιπλέον, πρέπει να

σημειωθεί ότι αν και το άρθρο 6 § 1 υποχρεώνει τα δικαστήρια να αιτιολογούν τις αποφάσεις τους, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι απαιτεί μία λεπτομερή απάντηση σε κάθε επιχείρημα (*Van de Hurk κατά Ολλανδίας*, 19 Απριλίου 1994, § 61, série A no.288).

28. Εν προκειμένω, τίποτα δεν οδηγεί στο συλλογισμό ότι η διαδικασία, στη διάρκεια της οποίας η προσφεύγουσα μπόρεσε να εκθέσει όλα τα επιχειρήματά της, δεν ήταν δίκαιη. Το Δικαστήριο δε διακρίνει πράγματι καμία ένδειξη ικανή να αποδείξει ότι η διαδικασία είχε αυθαίρετο χαρακτήρα. Πράγματι, ο Άρειος Πάγος απάντησε στα επιχειρήματα της προσφεύγουσας με μία ευρέως αιτιολογημένη απόφαση και μη έχουσα αυθαίρετο χαρακτήρα.

29. Σε ό,τι αφορά την αρχή του τεκμηρίου της αθωότητας, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι αυτή απαιτεί κανέναν εκπρόσωπο του Κράτους να μη δηλώνει ότι ένα άτομο είναι ένοχο για ένα αδίκημα προτού η ενοχή του αποδειχθεί από δικαστήριο (*Alenet de Ribemont κατά Γαλλίας*, 10 Φεβρουαρίου 1995, §§ 35-36, série A no. 308). Εν προκειμένω, το γεγονός ότι ο Άρειος Πάγος δεν εξέτασε αυτεπάγγελτα την εικαζόμενη παραγραφή του καταγγελλόμενου πλημμελήματος δεν μπορεί να θεωρηθεί παραβίαση της αρχής του τεκμηρίου της αθωότητας.

30. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

31. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση

των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

32. Η προσφεύγουσα αξιώνει 10.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη.

33. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό. Υποστηρίζει επιπλέον ότι τυχόν διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη.

34. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στην προσφεύγουσα 4.000 ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

35. Η προσφεύγουσα αξιώνει ομοίως 1.230 ευρώ, προσκομίζοντας τιμολόγιο, για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου.

36. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να μην επιδικάσει ποσό το οποίο να υπερβαίνει τα 500 ευρώ.

37. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI). Ως εκ τούτου, εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που έχει στην κατοχή του και των πιο πάνω αναφερομένων κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στην προσφεύγουσα

ολόκληρο το αιτούμενο ποσό, ήτοι 1.230 ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται από εκείνη ως φόρος επί του ποσού αυτού.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

38. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και την απουσία αποτελεσματικού εθνικού ενδίκου μέσου ως προς τούτο και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

4. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, εντός τριών μηνών, 4.000 (τέσσερις χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη και 1.230 (χίλια διακόσια τριάντα) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής

Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Μαΐου 2011, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Anatoly Kovler

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 24 Μαΐου 2011.

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος